

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Kako napravljati fini sadni mošt.

Letos so hvala Bogu naše hruške in jabolane polne sadja. Marsikateri gospodar se že veseli, da bode za sadje letos dosti dobil, ker ga je obilo in ker ga bodo gotovo zopet za na Nemško skupovali. Toda, kar se tiče prodaje sadja na Nemško, vtegne biti letos drugače kakor v preteklih letih. Po časnikih je brati, da imajo letos tudi na Nemškem dosti sadja, tam na Nemškem (Wirtemberškem), kjer se je porabljalo pretekla leta kranjsko sadje za napravo mošta. Sadje je letos sploh obrodilo dobro po celi srednji Evropi, za to ne bode dosti kupčije z njim. Velika obilica sadja se bode morala torej drugače v korist spraviti, in čas je da previdni gospodar že zdaj na to misli, kako? Še najboljša poraba sadja, hrušk in jabelk je, ako se ne more sveže v denar spraviti, da se napravi iz njega mošt. No, mošta se napravi po Dolenjskem že tako vsako leto — po sadni letni — več ali manj, bode re-

kel ta ali uni. Res je to, ali kakega mošta? To je drugo vprašanje. Navadno je bil ves mošt, kakoršen se je do zdaj pri nas napravljajal, le precej po napravi sprejetno dober. Malo mesecov pozneje postal je pa že neprijetno dišeč, kalen, mlakast, sploh tak, da se mu ni moglo reči, da je dober, vinu podoben. Pa od kod pride to? Od tod, ker pri nas malo kdo, ali pa skorej nihče ne ume napraviti dobrega, finega, sadnega mošta. Za to naj bode danes našim sadjarjem ob kratkem povedano, kako se napravi fini sadni mošt — tak mošt da ga je le težko razločiti od pravega vina. Naj finejši mošt je iz hrušek tepek, drobnic, sploh takih vrst hrušek, katere imajo v sebi prav dosti zagatnosti. Zagatnost je tista snov, katera usta skupaj vleče, ako pokusiš nezrelo hruško ali nezrel oskurž. Hruške se morajo obrati, kadar so popolnoma rumene, in ne prej dokler so še zelene, ne pozneje ko postanejo že mehke, testnate. To je pri nas ravno najpoglavitejša napaka pri napravi mošta, da se sadje v pravem času ne obira, ampak védno dosti prenezrelo — zeleno.

Podlistek.

Kje bi človek denarje dobil?

(Dalje.)

III.

Bregovje so bolj revna vas. Kmetje so že tu zelo obubožali. Imajo sicer še precej lepo polje, a družega malo. Le nekateri ima še kakošen košček vinograda. Skoro vsi so pa zadolženi. Ali so mar sami krivi? So in niso. Večinoma so sedanji posestniki že prevzeli zadolžena posestva. Kjer je pa dolg, je že križ. Vsaj veste, kako dolg govori? „Naredi me, delal se bom pa sam“. Še nezadolžen kmet si v tej vasi težko pomaga. Nimajo namreč ljudje nič gozda; za drva in za nastilj jim gre kaj trdo. Zavoljo tega ne morejo dosta živine rediti in nimajo dosta gnoja; nasledek tega je, da nepognojeno polje neče prav roditi, ker je bolj peščene podlage. Vse to tare Bregovčane. Še druga in večja nadloga je pa ta, da si sami ne potrudijo, da bi se njih stanje izboljšalo. Premalo

so, bi rekel, pridni. Ne vstajajo preveč zgodaj k delu. Dokler jim solnce v posteljo ne posije, ne vzdignejo se iz njih. V jedi in pijači so pa vse preveč razvajeni. Kedar imajo tuje delavce, ob košnji, žetvi, mlatvi, imajo zjutraj večinoma kruh in vino ob šesti uri, ob sedmi uri pa spet zelje pa žgance; ob deseti uri zopet vino in kruh. Ob dvanajsti uri pa repo, ričet, fižol, štruklje. Ob četrtri uri popoldne pa kruh in vino. Zvečer ob osmih krompir, zelje ali repa ali kaj tacega. Kedar je likof, pa še vse več in boljše. Po vrh tega preveč zahajajo v krčmo. V taki mali vasi, kakoršna je Bregovje, ki šteje le 15 kmetij, malih gruntarjev in osebnikov, z vsem skupaj kacic 120 ljudi, je pač vsaka krčma od več. Od več, menimo za vaščane, za krčmarja pa ne. Ta si dobro stoji. Tu krčmari neki Jože Urbančič, ki je došel neki od Ljubljane. Služil je prej pri bogatem Kočevcu v trgu, prihranil si že kot hlapec nekaj, pa začel tu krčmo. Pa kako mu gre. Hišo je imel naj prvo le v najemu, vrta nič, polja nič. Zdaj je

Kako zamore biti mošt močan, alkohola bogat, ako ni v sadju dosti sladkorja, iz katerega nastane med kipenjem (kisanjem) alkohol? Prezrele testnate hruške, dajejo pa zaradi pomanjkanja zagatnosti sicer jako prijeten, sladak in močan mošt; pa stanovitven nikakor ni ampak se kaj rad pokazi.

Ravno zadosti zrele hruške se stolčejo ali pa na posebnih mlinih zmasté. Zmaščene se pusté potem 48 ur v kadeh, v katerih se vsaj po trikrat na dan z kakim kolom dobro premešajo, da kar le mogoče močno zrujavé. Po preteku 48 ur se prične še le prešati. Mošt se spravi v dobro, ne smrdljivo posodo, katera se pa ne napolni prav do véhe, ampak pusti se pod vého še za eno dobro ped praznega prostora. V vého zatakne se kipelna véha, ako se ima, ako se pa nima, položi se vrhu nje mal, redek, s peskom napolnjen žakliček. Eukrat izprešane tropine se lahko zopet prerahljajo, s čisto vodo poškropé (na vedro tropin 5 do 10 litrov vode) ter še enkrat prešajo. Tako se zadobi še mošta iz njih, pa že nekoliko slabjšega mimo prvega. Že drugič izprešane tropine se zmečejo v kako kad, kjer se z vodo do vrha zalijejo, ter se pusté pokrite skozi več tednov na solncu, da se popolnoma skisajo. Iz takih tropin napreša se potem še prav fin kis — jesih. Kdor ima zraven hrušek tudi še grojzdje, napravi lahko vinu popolnoma podoben mošt, ako izlije izprešani hruškin mošt, na prav frišne če tudi sprešane grojzadne tropine, ter pusti vse skupaj kake 3—4 dni kipeti.

Posebno dober in kaj prekanljiv (goljufiv) hruškov mošt se pa doseže, ako se pomešajo med stolčene hruške, v vodi namočene suhe borovnice, recimo na vsako vedro hrušek eno dobro pest. Po-

pa hišo kupil in popolnoma plačal, vrt je že njegov, 2 orali polja že ima, lepega konja, nekaj goveje živine. Koliko so mu kmetje po vasi dožni, to pa le on ve.

Kmetje so k njemu radi zahajali. To je sploh slabost slovenskega kmeta — pa tudi slovenske gospode — da preveč krčme ljubi. K temu krčmarju so pa bregovski kmetje še radi tega radi hodili, ker je bil kaj kratkočasen, prijazen z vsakim, in nobenemu surovežu ali pijancu ni nič zameril. Tudi na kredo je rad dajal; vsaj je bil tako zvit, da je že prišel do plačila. Če mu ni dolžnik v gotovem prinesel, dobil je pa od njega v „naturi“, to je kaj zrnja ali zelenjave. Ali pa je včasih kupil od enega ali drugega tele ali vino in kar si bodi. V pohvalo kmetov na Bregovji moramo vendar omeniti, da so zadnje čase precej opustili svojega krčmarja, kar si on sam ni znal drugače razlagati, kakor da so se zbali sami, da bi utegnili za-nje nastopiti še slabši časi kakor so, ako ne bode odnehalo od popivanja.

tem se zadobi kaj lep rudeč mošt prav finega okusa, katerega pije navadno sleherni za pravo vino.

Že nekoliko slabši pa jako fin mošt se zadobi, ako se vzame polovico hrušek, polovico pa kislikastih jabelk, katera so pa popolnoma zrela pomedjena, ne pa zelena. Le iz zelenega grozdja in zelenega sadja ne vina napravljati! Iz polovice hrušek in polovice jabelk napravlja se pa mošt popolnoma tako kakor iz samih hrušek.

Prilčno najslabši mošt napravlja se pa iz samih jabelk. Iz samih, popolnoma zrelih jabolok napravlja se pa mošt, zopet popolnoma tako kakor iz samih hrušek. Da postanejo jabolka hitreje za napravo mošta dobra, to je zrela, se spravijo v gorkih prostorih na kupce, v katerih se toliko časa na miru pusté, da se popolnoma pomedé.

Naj se napravlja mošt iz samih hrušek, ali iz polovice hrušek, polovice jabelk, ali iz samih jabelk, ostane daljno postopanje ali kletarjenje z moštom védno ednako, namreč sledeče: Kadar kipenje popolnoma neha, se napolnijo posode do vrha, in se pazi, da so vedno do vrha polne. Vsak teden se more torej mošt zaliti.

V veliki noči pretoči se mošt iznad drožij v druge čiste posode, v katerih se pa zopet zaliva, in storjeno je vse. Tako napravljajte torej letos mošt, in ne bote se kesali. D—c.

Podiranje dreves.

Ni vse jedno kedaj drevo poderemo, da lesa dobimo. Marveč gledati je, v kaj hočemo dobjeni les porabiti, namreč ali nameravamo sploh

Na svečnico se je pa vendar po litanijah šešlo v Urbančičevi krčmi več sosedov, kakor se jih je sam nadjal. Zakaj neki? V cerkvi so bili zjutraj gospod župnik naznanili, da bode popoldne po litanijah občni zbor posojilnice, in da so k temu zboru vsi udje povabljeni. O posojilnici so naši kmetje slišali že večkrat nekaj govoriti, a se niso dosta za-njo zmenili. Nekateri med njimi so bili celó pri prvem občnem zboru pričujoči, ki je bil — kakor se spominjajo, že predlanskem nekaj tednov pred Božičem. A takrat niso hoteli pristopiti. Od vseh Bregovčanov sta pristopila samo dva. Po litanijah je Cvetko iz Bregovja kar šel v šolo; Lukanov Járnej, ki je bil tudi že nekaj dni ud, pa je bil ta dan bolan in še v cerkev ga ni bilo. Trem ali štirim boljšim bregovskim kmetom, ki so bili prišli tudi v eno in četrt ure oddaljeno farno cerkev k popoludanski božji službi, se je pa nekako nos vihal, da niso bili tudi v šolo k temu pogovoru povabljeni. A povedal tega nihče ni, marveč so rekli, idimo

kos gozda posekati in zemljo za kaj drugega prirediti, ali želimo lesa za stavbe, za žaganje desek ali samo za kurež. Tudi je ozir jemati, ostane li podreno drevje več časa v gozdu ali se precej poseka in zloži, da se hitro posuši. Drevesa niso vselej enakomerno vlažasta, na kar je tudi gledati, kedar jih posekavamo.

Pozno jeseni in po zimi drevesa mirujejo ali spijo, sok se v njih ne pregibava in ne pretaka in so menje napolnjene z vlago in mokroto, kakor spomladi in po leti. Zato se jeseni in po zimi vsekani les hitreje suši, ker ima menje vlage in mokrote izhlapiti. Vsled tega pa takšen les tudi menje trohni. Kdor tedaj želi, da mu les mogoče dolgo netrohnen, trpežen ostaja, ta mora dotična drevesa pozno jeseni ali po zimi sekati. Drevesca pa za štange, ki se imajo obeliti, sekajo proti spomladi, ko sok uže kroži, ker se tako skorja leži olupiti da.

Les za obroče, katerim skorje ne olupijo, sekajo le pozno jeseni in po zimi, ko se skorja trdno drži. Drugače je z borom, smreko, čegar skorjo hočemo za čreslo odlupiti. To posekamo po leti, ko še raste. Ako pa jej skorjo pustiti hočemo ter želimo, da se njeni les hitro suši, pustimo posekano drevo ležati, dokler mu igličje ali šilovje ne odpade.

Nekateri posekavajo gozde tako, da želijo, naj bi iz zemlje zaostalega štorovja pognalo novih dreves. Tudi za to delo sodi naj bolje pozna jesen in zimski čas, kajti sedaj bodo štori najkrepkejših mladik poganjali. Po leti posekanih dreves štori nikoli tako lepega mladega lesa ne poženo. Kedar pa hočemo kako drevje, grmovje posekati in zemljo vsega koreninja očistiti, tedaj moramo se tega dela po leti poprijeti. Kajti v

pa v krčmo, kjer jih je Urbančič seveda z veseljem, če tudi malo začudeno pogledal, ker jih že dolgo ni bilo pod njegovo streho. V krčmi pa se danes niso vedeli o ničemur drugem pogovarjati, kakor o posojilnici, čeravno so o njej malo ali nič znali in le ugibali, kako je osnovana, in to prežvekovali, kar je eden ali drugi tu pa tam pobral.

Eden je trdil, posojilnica je to kar šparkasa. Drugi ga zopet zavrnil, češ posojilnica ne daje na grunte denarja. Tretji je zopet rekel, da je še hujša posojilnica od šparkase, ko mora dolžnik ne samo grunte, ampak vse svoje premoženje zastaviti, ako le 5 glđ. na posodo dobiti hoče, kar mu pa drugi niso hoteli verjeti.

Med tem pogovorom pogleda Urbančič skozi okno: „Vsaj gre ravno Cvetko domu iz šole; poklical ga bom notri, on nam bo razložil, kaj je danes o posojilnici slišal“.

Cvetko po navadi ni zahajal v krčmo. Med tednom je pridno delal, ob nedeljah in praznikih

tem časi najleži korenine uničimo. Vrbinje ali bekovino za košarje porezavajo rano spomladi; ker je takrat šibje najlepše in tudi vrbe najmenje škodo trpijo.

Mnogi jemljejo tudi na mesec ozir, ter drevesa le starega sekajo, ako hočejo les rabiti za stavbe, deske, mladega pa, če hočejo gozd izruvat in zemljo v njivo, vinograd, vrt obrniti. Vendar zopet drugi tajijo, vsako uplivanje meseca na rastlinstvo ter jim je vse to le — prazna vera. Vsekako še reč ni dovolj jasna! Iz „Gosp. pril.“

Kmet in eksekucija na nepremakljine.

Steber vsake države je kmet. Zarad tega bi državniki morali pred vsem kmetski stan utrditi. To naj bi se storilo ali iz ozira, ker poljedelec s svojo zemljo in s svojim znojem prideluje živč vsem drugim stanovom, ali iz previdnosti, da bi mogel kmet obstati, ali iz milosrčnosti, da poljedelec ne pogine, ker je že tako zadosti trpin. Kmet ve, da le Bog, vsemogočni, ki čudeže dela, more vse bremena odvzeti, in spozna, da na svetu je že taka, da mora tam manjkati, od kodar se vzame; ali to pa tudi ve, da bi se večkrat ne smelo vzeti, kjer se vzame iz slednjič ne zaradi tega vzeti, zarad česar se vzame. Mislimo si tatvine, ki se godé na polji ali za brezvestna vknjiženja na njegova zemljišča in slednjič posebno na vknjiženje (intabuliranje) rubežne pravice zarad malenkostnih zneskov. Izmed teh treh zadev, ki so 1. poljska tatvina; 2. nepotrebno vknjiženje (intabuliranje) kakih pravic; 3. vknjiženje eksekutivne (rubežne) pravice zaradi malenkostnih zneskov, zdi se mi potrebno, nekoliko pregovoriti o tretji zadevi.

je pa rad knjige prebiral. Imel je več knjig slovenskih doma, bil je vpisan pri družbi sv. Mohora, pa naročen je bil še na „Mir“ in „Dol. Novice“. „Za tri gold. imam leto in dan dosta berila; če pa grem v krčmo, uide mi lahko en večer 1 gl., če smo dobre volje. Drugi dan me pa še glava boli“. Nekateri nagajivi ljudje v vasi so mu pa to zamerili, da si je časnike držal ter mu nã tihoma zabavljali z „gosposkim kmetom“. Ali v obče so pa dobro ž njim shajali vsi sosedje, in tudi ti, ki so bili v krčmi niso nič ugovarjali, ko je oštir mimogredočega v svojo hišo zvalil. Cvetko se pa tudi ni danes dal dvakrat vabiti. Bil je nekoliko dobre volje, ko je slišal pri posojilnici, da dobro napreduje; zato je pa rad videl, da ima priložnost svojim sosedom kaj o njej povedati. France Balantov ga tudi koj popraša: „Ali ste danes veliko posodili?“ „Danes nič ne“, odgovori Cvetko, „a lansko leto je že posojilnica nekaj čez 15.000 glđ. posodila“.

Kmetič, ki ima samo bajto ali tudi njivo, izposodi si n. p. 2 gld. Upnik ga čez nekoliko časa tirja, toži in kontumacira. Rzsodba mu prisodi 1 gld. 50 kr. stroškov. Neumen človek opusti plačati o pravem času dolžno svoto, ki znaša zdaj 3 gld. 50 kr. Zviti upnik gre k advokatu in mu da omenjeno rzsodbo, naj iztirja denar ali pa vknjiži dotično svoto na dolžnikovo posestvo. Advokat pregleda javne knjige in napravi prošnjo za vknjižbo rubežne pravice na kmetičevo hišo in njivo. S tem je narastel kmetičev dolg od 2 gld. na 10 gld. 50 kr. To pa še ni vse; kadar kmetič to plača, mora zopet še segniti v žep, da se mu zbríše dolg iz javne zemljiške knjige. Take razmere so gotovo neznosne za kmeta.

Zemljiščini posestniki, ki so tñala za vsa javna bremena, ne morejo in ne smejo zmiraj izpostavljeni ostati brezdušnemu izsesovanju. Čas in neobhodno potrebno bi bilo zavarovati tudi to vrsto stanov proti nasilstvu oderuštva. Naj bode postavodajalcem tako drag in še dražji tudi blagor kmetovalcev, kot jim je usmiljena vrednih ljudi, ki nič ne posedujejo, pa pridejo navadno na ramena kmetu, kateri bi na zadnje skoraj želel, da kmalo pride tudi on na ramena občini. Kam pride pa država s takimi razmerami?

Ni dvomiti, da je za siromašne ljudi postava od 10. jun. 1887. prav potrebna, kajti žalostno je videti, da brezsrčne pijavke na svoj dobiček obračajo revščino drugih ljudi in da te pijavke same site spé na mehkih posteljah, med tem, ko se stiskajo od njih izpite žrtve v kak kot, kjer se nahaja malo trde slame.

Priznat je dober namen postave 10. junija l. l. ki brani reveža, da se ga ne more več z rubežem do nazega sleči; a popolna ta postava ni — kot edina postava, ki brani, da bi se reveži več ne slačili z brezdušnimi rubeži, ni nikakor popolna. Manjka jej notranjega nagiba, da bi se za vsak neznamen znesek ne mogla zahtevati v stroških razmerno predraga eksekucija; da bi se s postavo napravil zavor brezvestnemu oderuštvu, in da bi se zabranilo oderuhom s ponavljanjem eksekucij morebiti večkrat v letu za drag denar svojim žrtvam kri izpuščati; manjka jej med drugim tudi vsaj določbe, da se za malenkostne znezke ne more dogovoriti in dovoliti vknjižba ne proste ne eksekutivne zastavne pravice itd.

Zadnjo zadevo je posebno priporočiti državnim poslancem na Dunaji. Oni naj premislijo, dogovorijo in predložijo v državnem zboru postavo, ki naj varuje neprimernih in nepotrebnih rubežnih stroškov tudi male posestnike zemljišč.

D. v „Soči“.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Po Slovenskem je slišati o veselih in žalostnih prikaznih. Glasi o dobri letini človeka gotovo veselé; priprave, ki se delajo za slavnosti cesarjeve štiridesetletnice, navdajajo z enako radostjo vse Slovence, ki so od nekdanj zvesto vdani habsburški hiši.

Žalostno pa je slišati, da letos zopet tu pa tam toča uničuje lepe pridelke na polji in v vinogradih. Bšla je doslej ta nesreča uže na Dolenjskem, Gorenjskem in tudi Notranjskem v Vipavi. Dolenjski že letos toča zopet ni prizanesla, marveč močno oklestila vinograde med Rako in Škocijanom, kakor poročata tudi naša dopisa iz Bučke. Žalostno je tudi slišati, da se po mnogih in raznih krajih prikazuje trtna uš, n. pr. na Vipavskem, v štajerskih slovenskih gorica. Okrajno glavarstvo novomeško išče tudi že človeka v preiskavo vinogradov novomeškega, trebanjskega in žužemberškega okraja. Tudi pri Trstu so našli trtno uš v Škorkolji.

Liberalni Nemci v Avstriji so nepoboljšljivi. Na Dunaju biva veliko število Čehov. Imeli so češko pridigo v cerkvi pri Favoritih — in to Nemcem uže ne da miru. Za-se vse, drugim nič!

S prvim junijem so se podražile smodke: s 1. avgustom, pravijo, se podraži tabak; isti dan se začne tudi novi davek na sladkor; dne septembra pa povišani davek na žganje! Tako se nam dobro godi, da bomo kmalo od samih dobrot onemogli!

Na Kranjskem dobimo dva nova okrajna zdravnika.

Ogri Slovake vedno preganjajo: odstavili so nekega učitelja, ker je razširjal med ljudstvom slovaške knjige. Naj-li beró Slovaki mažarske, katerih ne umejo?!

Kaj je novega po širokem svetu?

Med **Avstrijo** in **Rusijo** so bile in so morebiti razmere bolj napete — zavolj Bolgarije in Srbije, kateri dve deželi sedaj bolj zaupajo nam kakor Rusiji. Sedaj bode pa obiskal novi nemški cesar **Viljem II. ruskega cara** v Petrogradu. Skušal bode zabraniti, da se ne zveže Rusija s Francosko in zaprečiti kakošno vojsko med Rusijo in našim cesarstvom. — Vendar se misli o tej reči kaj različno. Za nas je najbolje in neizogibno potrebno — da smo pripravljene na vse, akoravno nas to hudo boli.

Z **Italijo** je sklenila naša vlada novo trgovinsko pogodbo. Pri tej priliki je naš cesar odlikoval z velikimi redi nekatere laške ministre.

V **Srbiji** se je bati zopet neredov. Kralj Milan sklenil se je ločiti od svoje soproge, kraljice Natalije. Srbski škofje so v to privolili,

ali zavržena kraljica s tem ni zadovoljna, kakor tudi več drugih njenih prijateljev ne. Tudi v visocih družinah ne gre vselej vse gladko!

Angleško loči morje, tako imenovani kanal, od Evrope. Nekateri veleumni podjetniki so hoteli zjediniti Angleško z ostalo Evropo z železnico, ki naj bi šla v predoru ali tunelu, ki bi se izkopal pod morjem. Ker bi to menda le preveč stalo, niso bili v angleški poslaniški zbornici s tem zadovoljni. — Še bolj pa za to ne, ker bi jim bila taka železnica nevarna, ako bi se vnela vojska med Anglijo in Francijo.

V južnej Afriki so se vzdignili zoper Angleže Zuluzamorci, ki jim bodo delali skoraj gotovo veliko preglavico; kajti Angleži imajo tamo malo vojske.

Piše se nam:

Iz Št. Jerneja. — Naš srenjski zbor Šent-Jernejski imel je pred ne davnim redno srenjsko sejo. — Zapisovali so se revni ljudje, ki bodo od sedaj dobivali miloščino iz revne blagajnice pri županu. — Meseca junija so trije županje prejeli denar za reveže od č. gosp. župnika. — Sklepalo se je o popravkih stranskih pot in občinskih cest. — Nastavil se bo poljski čuvaj ki bo vse takoj ovadil, kateri po drugih njivah ali travnikih in pašnikih pasejo, ali sadje kradejo ali druge pridelke. Ker ima pa srenja zmiraj več stroškov kakor dohodkov, se je tudi določilo, da naj v srenjsko kaso plača vsaki krčmar od godbe, katero ima ob nedeljah in praznikih. Velikokrat se v gostilni veselo na harmoniko svira, ko je v cerkvi sveto opravilo; zatorej se je tudi enoglasno sklenilo, da morajo biti prodajalnice in gostilne ob nedeljah in praznikih med svetim opravilom zaprte. Zadnja točka razgovora je bila tudi, kako bi Šent-Jernejčanje prav spodobno in lepo praznovali 40 letnico vladanja Nj. Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Zgodilo se bo to 18. avgusta s svečanostjo v cerkvi in s šolsko veselico.

Iz Semiške fare. — Redko slovesnost smo obhajali dne 4. julija. Ta dan namreč nam je pripeljal gospod Stariha vse tri nove zvone. Ulil jih je Albert Samassa, c. kr. dvorni zvonar v Ljubljani. Milo se je storilo vsakemu, ko so 29. junija na sv. Petra dan stare zvonove steknili. Marsikatero oko si videl, v katerem je igrala solza. Pa tudi zakaj ne! Saj so oni vse naše prednike k zadnjemu počitku spremili, nas tolikrat k molitvi vabili itd. No za dežjem mora solnce biti, za žalostjo veselje priti. Lepo navenčene nove zvonove so pripeljali na Vinivrh k podružnici sv. Trojice ob 11. uri med streljanjem možnarjev. Majev ni manjkalo.

Rano zjutraj so šle vse deklince občine na konec fare zvonovom naproti, kjer so jih prav lično navenčali. Šolska mladina je šla tudi naproti ter pred njimi navenčana stopala. Slavnost je še zviševala godba. V farno vas Semič prišedši, ostavili so se na sredi trga, kjer so si častiti gospod dekan Ant. Aleš nove zvone ogledali in kjer se jim je pismo od zvonarja izročilo.

Čedalje bolj so se bližali naši občini. Ko so prišli v prvo vas občine Praprot, bil je ondi napravljen slavalok čez cesto. Tu so morali zopet ustaviti. Dobrodošle pozdravi v kratkem jedrnatem govoru J. Štalcar. Po trikratnem živio so pognali konje in kmalu smo bili pri cerkvi. Vsak bi že rad slišal kar naenkrat nove zvonove. A nekoliko se je počakalo, preden so jih gor vlekli, da si jih je lahko vsak ogledal. Večji so dosta od starih; kajti veliki sam ima več kakor preje vsi trije, namreč 869 kil t. j. nekako 15 in pol centa. Na njim sta dva napisa, prvi: Trojedini Večni Bog, varuj srenjo vseh nadlog., drugi: Kadar čujete moj glas, je za vas molitve čas. — Posvečen je sv. Trojici. Srednji tehta 450 kil t. j. nekako 8 centov. Posvečen je Materi božji kakor se iz napisa vidi: Najčistejša o devica, bodi naša pomočnica. Tretji pa tehta 249 kil t. j. 5 centov; posvečen je sv. Martinu; napis je: Glasno kliče novi zvon, za nas prosi svet' patron.

Nekako ob treh popoldne so je obešali, kjer je bilo čuda ljudstva, akoravno je dež zmirom natepal. Ko smo jedenkrat zaslišali njih milo-krasno doneči glas, kar obstrmeli smo, kaj tacega se nismo nadjali. Morebiti v celem okraji nimajo pri nobeni podružnici tacih zvonov.

Iz Bučke na Dolenjskem 7. julija. — Slavno uredništvo „Dolenjskih Novic“. Malo kedaj se iz naše župnije kaj piše, danes pa vam dragi bralci „Dolenjskih Novic“ moram napisati nekaj žalostnih vrstic; dne 29. pretečenega meseca na sv. Petra dan popoldne ob eni uri prihrula je od zahoda strašanska toča, ktera nam je v pol ure vse vinske gorice popolnoma, in deloma tudi žitno polje pobila: tako hude toče tukaj že stari možje in ženice ne pomnijo, preteklo je namreč že čez 60 let, kar ni bilo tukaj take nesreče. Bil je tudi hud vihar z nalivom, da je po nekaterih vinogradih zgornja prst popolnoma odnešena, trsní les je tudi tako poškodovan, da drugo leto ne bode še zamogla trta roditi.

Prišel je dne 5. t. m. k nam naš državni in deželni poslanec prečastiti g. Viljem Pfeifer, da je pogledal naše poškodovane vinograde in polje. Obhodil je vse ter se prepričal, kakošna nesreča nas je zadela. Blagorodni gospod je storil stem svojo dolžnost, kakor bi jo moral tudi vsaki poslanec, kateremu je kaj mar za njegov volilni

okraj. Obljubil nam je, da bode pri prihodnem deželnem zboru našo nesrečo poslancem natanko popisal, ter nam pomagal kar bo v njegovi moči. Nesreča je tem bolj občutljiva, ker imajo tukajšni posestniki večinoma v vinogradnih pridelkih svoje denarje za davke in druge hišne potrebščine.

Iz Bučke na Dolenjskem, 5. julija. — Ubogo dolenjsko prebivalstvo obiskuje nesreča za nesrečo. Ni še dovolj, da nam preti trtna uš vse vinograde uničiti — k tej nesreči pridružujejo se še leto za letom druge: pomladi navadno slana, poleti pa strupena rosa ali pa toča. Tako je zopet v dan 29. junija t. l., na praznik sv. Petra in Pavla, toča uničila več vinskih goric v farah: Bučka, Raka in Škocijan; nekatere deloma, druge popolnoma tako, da je trsje uničeno za več let. Pred par leti nam je skorej vse pobrala pomladanska slana — in letos zopet toča. Tem bolj žalostno za nas je, ker je vinska letina nam obetala letos veliko pridelka — a jedno popoldne je kmetu vzelo ves up in ga pahnilo v nesrečo! Ubogi kmet dolenjski! Kaj bodeš li začel, ako se ne obrne na bolje? Do zdaj ni nobenega upanja, ker poleg vseh teh navedenih naravnih uim „trtna uš“ naše najlepše vinograde tako hitro uničuje, da v malo letih bode Dolenjska podobna kaki puščavi, ako se jej na kak način ne pomaga!

Posebno zadete so po zadnji toči sledeče vinske gorice: Križe, Selska gora in Močvirje v fari Bučka, Brezovo v Raški fari in Telška gora v Škocijanski fari.

Naših zastopnikov, državnih poslancev dolžnost je, skrbeti za to, da se prizadetim posestnikom odpišejo davki za najmanj dve leti, ker je trsje za več let uničeno. Dalje naj tudi skrbé, da dobimo iz „državnih trtnic“ zastonj ali pa za mali denar ameriških trt, ako sploh hočemo še v bodoče imeti po naših krajih vinsko trto. Kmet naš je tako reven, da mu nikakor ni mogoče drago plačevati ameriškega trsja. Še enkrat ponavljamo svojo prošnjo: „Poslanci naši! potegujte se za nas in pomagajte nam, dokler je še čas, drugače zabredemo v tako bēdo, da bode prepozna vsaka pomoč!“

J.

Iz Šent Janža. — Željno smo pričakovali že več let, da bi bil tudi pri nas v Št. Janžu kaj dober sejem. Imeli smo sejem 2. julija. Mislilo se je, da zopet bode slabo kot po navadi. Pa prijetno smo bili iznenadeni; kajti prignalo se je okolu 300 parov živine od blizo in daleč. Kupčija je bila prav živahna. Kupovalcev prišlo je precej in pokupili so mnogo lepe živine katere so naši pridni živinorejci izredili.

Iz Vel. Lašč 1. julija. — Spremili smo danes k večnemu počitku truplo ranjkega Luke Perovšek, cerkvenika Vel. Laške podružnice — Vel. Slevice. Opravljal je ranjki svojo službo

vestno in natančno skoz 60 let. Mnogobrojno število ljudi, ki je ranjkega spremljevalo na pokopališče, je pričalo, kako je bil on priljubljen in spoštovan. In res, kdo bi ne ljubil, kdo bi ne spoštoval takega moža, kakoršen je bil ranjki Luka? Bil je cerkvenik, kakoršen bi vsak moral biti. Njegova skrb za snažnost hiše božje, njegovo zadržanje pri daritvi sv. maše, njegova zvestoba in poštenost naj bode vzgled vsem cerkvenikom. Vsak, kdor ga je poznal, rekel bode: o škoda takega moža! Bog mu daj večni mir in pokoj!

Domače vesti.

(Novo mašo) bodo letos peli sledeči č. gg.: Peter Bohinjec, Ivan Čebašek iz Terbojev, Franjo Hribar iz Mengša, Ivan Krek od sv. Gregorja, Iv. Nemanjič iz Metlike, 29. julija, Matija Slak iz Dobernič, Konrad Texter iz Teržiča, Franc Avsec iz Šmihela pri Novem mestu, 5. avgusta, Jožef Gregorič iz Ambrusa, 29. julija, Anton Jemec iz Novakov, Franc Lakmajer iz Češkega, Jožef Pristov iz Breznice, Leopold Rihar iz Polhovega Gradca in Ivan Zupan iz Št. Jurja pri Kranji.

(Zakrament sv. birme) bodo delili premil. g. knezo-škof 2. septembra v Radečah pri Zidanem mostu, 3. v Št. Janžu in 4. v Svibnjem. — Od 27. do 31. avgusta pa bodo v Ljubljani duhovne vaje.

(Šolske novice.) Učitelji krškega okraja imajo 23. t. m. svoj uradni letni zbor in skupščino „pedagogičkega društva“. G. mešč. učitelj Bezlaj v Krškem gre na Dunaj v šolo, kjer se učé razne ročnosti, rezbarstvo, mizarstvo; kajti učitelj naj bi na primernih šolah (rokodelskih) tudi to otrokom kazal, kako je prijeti v roko to ali uno rokodelsko orodje. — V novomeškem okraju so bili od c. kr. okrajnega šolskega sveta pohvaljeni: predsednik krajnega šolskega sveta g. Kulavic in nadučitelj g. Kaliger v Toplicah ter g. Kalan na Čatežu.

(Dolenjski Sokol) omislil si bode svojo zastavo in nabira v ta namen darove.

(Posojilnica v Črnomlju), registrovana zadruga z neomejeno zavezo izposodila je v prvi polovici tekočega leta 21.902 gld. 30 kr., hranilnih vlog vsprejela v tem času 23.550 gld. izplačala jih je pa v znesku 8550 gld. 77 kr. Skupnega prometa je bilo 73.852 gld. 58 kr.

(Krški posojilnici) je pristopilo v 1. poluletti 41 udov. Dohodkov je imela 9216 gl.; stroškov pa 8709 gld.

(I. Dolenjska posojilnica) v Metliki imela je od 1. jan. do 30. junija 1888 sledeči denarni promet: dohodkov 58.959 gld. 88 kr., izdatkov 47.011 gld. 23. kr.

(Hranilnica) ljubljanskega mesta bode začela prav v kratkem poslovati. Vsi Slovenci pozdravljamo ta zavod prav srčno.

(Vabilo). Letošnji redni občni zbor društva „zveze slovenskih posojilnic“ se bo vršil dne 29. julija (nedeljo) ob 11. uri popoldne v Nar. domu na Ptujem. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika o delovanju društva v l. 1887. 2. Poročilo tajnika. 3. Sprememba pravil. 4. Razni nasveti.

(Obrtne zadrage.) V Krškem sodnijskem okraju so obrtne zadrage vstanovljene in njih načelniki tako sestavljeni: Trgovski zadrugi je načelnik g. R. Engelsberger, namestnik g. Aumann; gostilničarski in mesarski zadrugi je na čelu g. Gregorič, namestnik g. Rupert; zadrugi svobodnih, dopuščenih in rokodelskih obrti je načelnik g. Jugovic, namestnik g. Jurčič. V Radečah so tudi voljeni odbori novim zadrugam, in sicer tako-le: Trgovski zadrugi sta na čelu gg.: Koželj in Podlesnik, krčmarski gg.: Drmelj (v Boštanju) in Petrič, zadrugi ostalih obrti pa gg.: Rižnar in Kajtna.

(Za cesarsko slavnost) se je volil v Krškem odbor. Na čelu odboru je gosp. okrajni glavar Weiglein. Ta odbor bode med drugim sprejel „slovensko pevsko društvo“, ki bode meseca septembra tu zborovalo in pelo.

(Zakasnjeno). Pretekli mesec so bili v županiji Draga pri Zatičini: Matija Stepec, posestnik in mlinar iz Gor. Drage, za župana, Franc Škufca, posestnik iz Gor. Drage in Franc Mehle, posestnik iz Spod. Drage, za svetovalca izvoljeni.

(Novo cerkev) bodo zidali v kočevskem mestu, ker je sedanja ne le veliko premajhna, ampak tudi že kaj slaba. — Stroški za novo stavbo so cenjeni na 85 tisoč gold. — Odbor za stavbo obstoji iz 23 najodličnejih gospodov, ki se toplo priporočajo za mile darove v ta blagi namen, kateri naj se blagovolijo pošiljati gospodu dekanu Jožefu Krese-tu, ali pa županu gospodu Jožefu Braunetu.

(Šolsko leto) v Novem mestu se je pretečeno soboto s slovesno sveto mašo zaključilo. Kakor je razvidno iz tiskanega poročila gimnazije, obiskovalo je šolo ob koncem leta 170 dijakov (lani 147), od teh je bilo 132 Kranjcev (20 meščanov), 15 Štajercev in po eden Moravec, Primorec in Oger. — Deset je bilo po 11 let starih, en osmošolec pa je bil 24 let star. — Vsi skup so šolnine plačali 2332 gld. 50 kr.; na štipendijah so prejeli 1609 gld. 82 kr., od dijaškega podpornega društva pa 469 gld. 61 kr. Glavnice ima dijaško podporno društvo 3690 gld. K zrelostnem izpitu oglasilo se je vsih 22 abiturijentov, od katerih je 18 izpit napravilo, 2 bosta izpit ponavljala iz enega predmeta, 2 pa sta za eno leto k preskušnji odložena. Od 18., ki so izpit

napravili, nameravajo se posvetiti 8 bogoslovju, 4 zdravništvu, 4 pravoslovju, 1 filozofiji in 1 kmetijstvu (Bodenkultur). — Obrtnijsko šolo obiskovalo je 49 učencev. — Čveterorazredno deško ljudsko šolo je obiskovalo 197 učencev, dvorazredno dekliško šolo pa 99 deklic.

(Iz letnih poročil) črnomaljske in metliške šole, ki v svojih kronikah prav zanimivo popisujejo krasne slovesnosti cesarjeve štiridesetletnice in blagoslovljenja temeljnih kamenov, (kajti obe mesti zidate novi šoli) pa posnamemo, da je šolo obiskovalo v Črnomlji 209 dečkov 245 deklic; v Metliki pa 242 dečkov in 262 deklic.

(Iz Škocijana na Dolenjskem.) Na sv. Petra in Pavla dan ob 1. uri pop. pobila je toča po naslednjih krajih do malega vse vinske in polske pridelke, in sicer: v županiji sv. Trojica: Malkovec, v župniji Škocijan: Stari in mali Bojnik, Jeprjek, Ozmice, Telče, Pijana gora, Nova-gora, Pečice, Otresk in v župniji Zavratac-Studenec: Sela, Brezovo in Hubanjico.

(Toča) je potolkla 8. t. m. v fari sv. Duha pri Krškem.

(Strelišče) na Krškem polji. Vojaki so krško mesto in okolico nekoliko oživili; došli so 1. julija prvi oddelki; zadnji odidejo 2. sept. Vojniško streljanje, ki je dokaj zanimivo, vrši se 16., 25., 26. in 27. julija; 2., 9., 14. in 21. avg. ter 1. sept.

(Mirnsko graščino) je kupil neki gosp. Stubenrauch z Dunaja od gospe Hočevarjeve baje za 70.000 gld. Velikovaško graščino pri Leskovcu pa je baje kupil gosp. Fahrer, oskrbnik raške graščine.

(Vrtnarstvo) s posebnim ozirom na obdelovanje in oskrbovanje šolskih vrtov, po naročilu kmetijskega ministerstva spisal Gustav Pirc, tajnik kmetijske družbe kranjske. Tako se zove prelepa knjižica, okrašena s 180 podobami. Namenjena je pred vsem oskrbovalcem šolskih vrtov, a prišla bode vendar prav vsem, ki se pečajo z vrtnarstvom — zlasti pa bodo našle v njej marsikak dober svet, marsikak dragocen navod zlasti naše pridne gospodinje, ki imajo poglobljeno skrb za kuhinjski vrt — ki pa sploh ljubijo tudi lepe cvetice. Natančneje o knjigi govoriti ne moremo; rečemo le, da je pisana v gladko tekočem, lahko umljivem jeziku — kar se pripoveduje to pa pjasnujejo natančne podobe. Tisk je kaj lep; cena za ude kmetijske družbe in za gg. učitelje 75 kr. v prodajalnicah stane pa 1 gld. Za pošto je pridejati 10 kr. Res moramo biti hvaležni g. ministru, da nam je pripomogel do tako lepe knjige — ki je prva slovenska v tej stroki — zlasti pa g. pisatelju, da nam je podal tako lep plod svojega truda. Sezite po knjigi!

(„Nauk, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami, da jih trtna uš ne more uničiti.“) To je napis knjižici, katero smo silno potrebovali. Spisal jo je gospod Richard Dolenc, vodja deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu, založil pa z ozirom na toliko važnost za kranjsko vinarstvo deželni odbor Kranjski. Ta prekornostna knjižica nas podučuje o vsem, kar je potrebno znati našim trtoorejcem in vinogradnikom, da se po možnosti ovarujejo pred silno veliko škodo, katero dela trtna uš z uničevanjem vinogradov. Ves poduk v tej knjižici je pojasnen z 14. podobami in obsega sledeča poglavja: I. Zakaj moramo zasajati naše vinograde z ameriškimi trtami? II. S katerimi ameriškimi trtami moramo na novo zasajati naše vinograde? III. Kje dobiti ameriških trt? IV. Kaj početi z ameriškimi trtami? 1. Kako cepiti ameriške ključe? 2. Kako ukoreninčevati cepljene ameriške trte? 3. Kako pravilno zasajati cepljene in ukoreninčene ameriške trte v vinograd? V. Kako obdelovati v vinograd zasajene cepljene ameriške trte? VI. Kako gnojiti ameriškimi trtam? — Gospod pisatelj se je pri pisanju te knjižice oziral še posebno na nas Dolenjce, ker smo v veliki nevarnosti, da nam lahko trtna uš v malo letih uniči ves naš vinski pridelek. Enako dobro došla pa je knjižica tudi vsem drugim slovenskim vinogradnikom, koder se je vgnjezdila pogubonosna trtna uš. Knjižica je spisana v lahko umljivem domačem jeziku. Če naglašamo, da je spisal to knjižico naš skušen strokovnjak gospod Rihard Dolenc, je ob enem povedano, da je ves nauk v njej prekornosten in neobhodno potreben našim trtoorejcem in vinogradnikom.

Knjižica velja le 10 (deset) kr. Gledé tudi na to malo ceno, kupiti bi si jo moral vsak vinogradnik — od prvega do zadnjega! Dobiva se na prodaj v bukvarni g. J. Krajca v Rudolfovem.

Razne vesti.

* (Kopanje prešičev.) Reja prešičev se le tam najbolj sponaša, kjer se skrbi za tó, da je žival pošteno postrežena in modro oskrbovana. Le tedaj žival dobro vspeva in se redi gospodarju na veselje in dobiček. Tukaj hočem omeniti le kopanje prešičev, ki je v poletnem času neobhodno potrebno, da si ohranimo žival čvrsto in zdravo. Zadušljivost svinjakov, nesnaga in poletna vročina je večinoma vzrok, da se prešiči ne redijo tako, kakor bi se lahko redili, da nam bolehajo in celo poginejo. Vsemu temu se pa lahko izognemo, če kopljemo prešiče ali jih pa saj polivamo z mrzlo vodo. V tej zadevi dajejo nam prav dober izgled bistroumni Angleži, ki ob poletni vročini vsak dan kopljejo svoje prešiče. — Kaj lep in vsega posnemanja vredni izgled pa nam dajeta tudi v Kandiji dva posestnika in vneta gospodarja gg. Kastelic in Pintar, katerima se tegadel žival krasno redi in je zdrava. — Ravnajmo tudi mi tako!

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

V mesecu juniju v Novomestu vračujoča se pisma:

Hren Joh., Chicago — Zorčan Georg, Trifail — Pozeik Marija, Agram — Kober Janez, Lepovina — Schniderschitz Math., Braunau — Russ Frank, Penna N. A. — Eppich Jakob, Gratz — Kodermann Blaž, Sissak — Geršič Johann, Sarning — Keler Franc, Linz.

Žitna cena v Novem mestu 9. julija 1888.

Domače pšenice mernik 2 gld. 10 kr., Debelache (koruze) 1 gld. 55 kr., Soršice 1 gld. 75 kr., Rži 1 gld. 60 kr., Ječmena 1 gld. 50 kr., Ajde 1 gld. 33 kr., Ovs 80 kr., Krompirja 50 kr.

Loterijske srečke.

Trst	30. junija	82	28	59	43	34
Gradec	7. julija	15	44	1	45	70

Za popravo hiše katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Rudolfovem so darovali:

Gg.: Prošt dr. Jarc 5 gld., A. Drčar 5 gld., Iv. Štamcar 8 gld., Jožef Zupanc 5 gld., Ant. Čibašek 5 gld., Ivan Mrvec 5 gld., Ant. Koblar 2 gld., dekan Skubic 5 gld., Neimenovan duhoven 5 gold, Marija Barbo 2 gld. V čast sv. Jožefu, patronu poštenih rokod. pomočnikov 50 gl. G. Janez Papež 70 kr. Neimenovan duhoven 5 gl., Neka družba 48 kr., g. prof. Ant. Zupančič 5 gl., g. M. Saje 3 gl.

[107]

Zahvala.

Podpisano šolsko vodstvo zahvaljuje se v imenu šolske mladine srčno, visokorodnima gg. grofu A. Margheriju in T. pl. Fichtenau in veleblagorodnej gospej S. Germ za prejeta darila k šolski slovesnosti, ki se je priredila dne 21. junija na Trški gori.

Šolsko vodstvo Št. Peter dne 2. julija 1888.

Miroslav Jazbec,
učitelj.

Josip Franke,
nadučitelj.

Jože Strzelba v Ljubljani

kupuje vedno po najvišji ceni:

češminjevo ljubje, jeternik, čmeriko (teloh), sladke ali šentjanžove korenice, arnikove rožice in razna druga zelišča.

V Novem mestu sprejema blago iz prijaznosti gospa Marija Rohrmann. [12-9]

 Hiša,

ležeča poleg glavne ceste blizu Novega mesta, obstoječa iz dveh prostornih sob, bleva, kleti in vrta, se da v najem ali pa se tudi prodá. — Natančneje se izvé pri posestnici v [101-2]

Kandiji h. št. 3.

Klavir na prodaj!

Kje pové vredništvo „Dol. Novic“. [99-2]

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.